

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В. Н. КАРАЗІНА
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Кафедра англійської філології та методики викладання іноземної мови

Рекомендовано до захисту

Протокол засідання кафедри № 5

від «20» листопада 2025 р.

Завідувач кафедри Ірина МОРОЗОВА

(прізвище та ініціали)

(підпис)

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

**АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ АВТОРСЬКИХ МЕТОДИК
НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДОРОСЛИХ**

Виконавець:

студент II курсу магістратури, групи АМП-62

Бабенко Данило Володимирович

(прізвище, ім'я, по батькові)

Керівник роботи:

Власова Валерія Павлівна, доктор філософії

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Підсумкова оцінка:

за національною шкалою:

кількість балів: _____

Підпис керівника

Кваліфікаційну магістерську роботу захищено на засіданні Екзаменаційної комісії

Протокол № _____ від «_____» грудня 2025 р.

Голова Екзаменаційної комісії _____

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Харків – 2025

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДОРΟΣЛИМИ	6
1.1 Загальні, фізіологічні та психологічні характеристики дорослих у контексті отримання освітніх послуг	6
1.2 Мотиваційні фактори, труднощі та виклики вивчення іноземних мов дорослими	13
Висновки за розділом 1	19
РОЗДІЛ 2. АВТОРСЬКІ МЕТОДИКИ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ДОРΟΣЛИМИ	21
2.1 Поняття авторської методики в сучасній педагогічній науці, існуючі авторські методики вивчення іноземних мов дорослими, їхні переваги та недоліки	21
2.2 Розгляд ефективності авторських методик на ринку освітніх послуг України	35
2.3 Деталі проведення та результати експериментального дослідження щодо ефективності окремих авторських методик навчання іноземної мови дорослих	38
Висновки за розділом 2	50
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	53
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	56

ВСТУП

Актуальність дослідження зумовлюється поєднанням чинників, які визначають особливості сучасного освітнього простору та зростаючі індивідуальні потреби дорослих, які вивчають іноземні мови. В рамках стрімкої глобалізації, розширення міжнародної співпраці та мобільності зростає попит на високий рівень володіння іноземними мовами, що є необхідною умовою ефективною міжкультурної комунікації, професійного зростання та конкурентоспроможності на ринку праці.

У зв'язку з цим авторські методика набувають особливого значення, оскільки здатні запропонувати інноваційні педагогічні підходи та матеріали, адаптовані до потреб дорослих та орієнтовані на їхній попередній досвід вивчення іноземних мов. Сучасні цифрові технології відкривають нові можливості для створення інтерактивних і персоналізованих занять, що підвищують активність учнів і ефективність навчання. Поєднання таких інструментів з авторськими методиками забезпечує гнучкі програми, адаптовані до потреб учнів і тенденцій освіти. Вони дозволяють враховувати широкий перелік психологічних та когнітивних особливостей, таких як мотивація, індивідуальні способи навчання, темп засвоєння матеріалу та підходи до опрацювання інформації.

Об'єкт дослідження: авторські методика вивчення іноземних мов дорослими.

Предмет дослідження: ефективність використання авторських методик у процесі вивчення іноземних мов дорослими. Він полягає у виявленні результативності таких методик та їхнього впливу на якість навчання.

Мета дослідження: полягає у теоретичному аналізі обраних методик (методика Георгія Шехтера, яка робить акцент на комунікативній взаємодії та розвитку навичок природного мовлення; методика Берліца, яка базується на повному зануренні у мовне середовище та відмові від перекладу рідною мовою;

техніка Фелікса Франка, яка побудована на поступовому читанні та розширенні словникового запасу через контекст і асоціативне мислення) навчання іноземних мов у контексті отримання освітніх послуг дорослими та проведенні практичної перевірки їхньої ефективності.

Завдання дослідження:

1. Дослідити фізіологічні та психологічні особливості дорослих, які впливають на їхнє навчання.
2. Визначити мотиваційні фактори вивчення іноземних мов у дорослих.
3. Дати визначення поняттю «авторська методика», розглянути сутність обраних методик, їхні переваги та недоліки.
4. Проаналізувати обрані авторські методики вивчення іноземних мов дорослими.
5. Визначити ефективність обраних авторських методик вивчення іноземних мов дорослими та особливості застосування.

Матеріал дослідження. Матеріалами для дослідження виступають авторські методичні розробки, спрямовані на навчання іноземної мови дорослих, а також комплекс навчальних матеріалів і вправ. У межах дослідження було розроблено та проведено п'ять уроків для трьох груп дорослих слухачів, кожен із яких включав систему вправ, підібраних відповідно до цілей заняття та принципів обраної методики навчання.

Методи дослідження. Для досягнення поставлених завдань застосовано:

- аналіз літератури та емпіричних спостережень для вивчення фізіологічних і психологічних особливостей дорослих;
- проведення занять із використанням різних методик навчання для оцінки їхньої ефективності;
- порівняльний аналіз авторських методик з метою виявлення їхніх переваг та особливостей;

- діагностичне тестування після застосування методик для визначення змін у рівні знань та навичок учнів.

Наукова новизна дослідження полягає у комплексному аналізі та апробації обраних авторських методик навчання іноземних мов для дорослої аудиторії. Вперше визначено ефективність цих методик у контексті адаптивного підходу до навчання дорослих, що враховує психологічні, мотиваційні та соціальні чинники. Запропоновані методи можуть слугувати моделлю для подальших наукових досліджень у галузі методики викладання іноземних мов та розробки навчальних програм для дорослих.

Практичне значення отриманих результатів. Отримані результати можуть бути використані для покращення методів викладання іноземних мов для дорослих. Рекомендації щодо мотиваційних аспектів та використання авторських методик можуть бути впроваджені в педагогічну практику та навчальні програми для підвищення ефективності вивчення мов та забезпечення індивідуалізованого підходу до потреб дорослих студентів.

Апробація результатів дослідження полягає в публікації статті у збірці наукових праць студентів «Молоді фахівці – майбутнє науки», випуск 17, 2025

Структура та обсяг кваліфікаційної магістерської роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів обсягом (14 та 29 сторінок), висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел бібліографічного та ілюстративного матеріалу загальною кількістю 43 одиниці (включно з представниками Харківської та закордонних наукових шкіл).

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДОРΟΣЛИМИ

1.1 Загальні, фізіологічні та психологічні характеристики дорослих у контексті отримання освітніх послуг

Врахування загальних, фізіологічних та психологічних особливостей дорослих має ключове значення для побудови сучасних методик навчання іноземних мов. На відміну від дітей, дорослі відрізняються сформованим світоглядом, здатністю брати відповідальність за власний навчальний процес і прагненням практичного застосування знань. Водночас вони стикаються з такими проблемами як обмежений час та психологічні бар'єри. Поєднання життєвого досвіду, мотивації та фізіологічних характеристик дорослих разом із подоланням труднощів є основою успішної організації освітніх програм.

Поняття «дорослі» охоплює індивідів, які вже пройшли етапи дитинства та підлітковості, пройшли ключові етапи фізіологічного та психічного становлення та досягли статевої зрілості. Дорослі в даному дослідженні розглядаються як особи віком від 18 років, які самостійно обрали вивчення іноземної мови для особистих інтересів, практичних потреб чи професійних перспектив після здобуття базової загальної освіти.

Вони відзначаються:

1. Самостійністю,
2. Відповідальністю за результати освітньої діяльності,
3. Формуванням свого особистого підходу до засвоєння знань,
4. Усвідомленням власних цілей і потреб у навчанні, що часто пов'язано з їхнім професійним розвитком, особистісним зростанням або соціальними мотивами.

Саме ці риси роблять поняття «дорослі» ключовим у даному дослідженні, адже специфіка цільової аудиторії безпосередньо впливає на напрями, принципи й методи організації процесу вивчення іноземних мов для цієї категорії студентів. [5, с. 34].

Фізіологічні особливості дорослих обумовлені станом організму, який пройшов суттєві етапи розвитку від дитинства до підлітковості. Один із важливих аспектів – це завершення росту та формування скелетно-м'язової системи. Дорослі мають стабільну фізичну будову організму та менший темп фізіологічного росту порівняно з іншими етапами життя. Органи та системи організму, такі як серце, легені, імунітет, також досягають свого зрілого стану, що впливає на їх функціональність. Дорослі також характеризуються високим ступенем розвитку нервової системи, що сприяє поліпшенню когнітивних здібностей та вирішенню завдань навчання. Психомоторний розвиток, у той час, відображає зрілість координації рухів та можливість використання досвіду в навчальних ситуаціях. Фізіологічні особливості дорослих слід розглядати як ключовий фактор у визначенні підходів до організації ефективного вивчення іноземних мов у цільовій аудиторії цього дослідження [7, с. 67].

Психологічні особливості дорослих представляють собою складний комплекс аспектів, що визначають їхній психічний та психологічний стан і взаємодію з оточуючим середовищем. Передусім, дорослі відрізняються вищим рівнем самосвідомості та самостійності у порівнянні з підлітками чи дітьми. Їхнє ставлення до навчання характеризується більшою відповідальністю та здатністю визначати власні освітні цілі.

Психологічні бар'єри, які можуть виникнути в процесі вивчення іноземних мов дорослими, включають проблеми мотивації та самодисципліни. Дорослі часто мають більш обмежений час для навчання порівняно із молодшими віковими

групами, що впливає на інтенсивність їхньої участі та прикладання зусиль у вивченні іноземної мови [8].

Крім того, соціокультурні аспекти впливають на психологічний стан дорослих у процесі навчання. Сприйняття навчального процесу та іноземної мови може формуватися під впливом культурних уподобань і соціальних стереотипів, що вимагають врахування в виборі методик та стратегій навчання для цієї групи студентів. Психологічні особливості дорослих визначають контекст та ефективність навчання іноземним мовам, що робить їх ключовим елементом у вивченні цієї теми [32, с. 72].

Таблиця 1.1.1 Особливості навчання дорослих у порівнянні з дітьми та підлітками

Аспект	Дорослі	Підлітки	Діти
Загальні характеристики	Самостійність та відповідальність; визначені цілі та інтереси; потреба у практичному застосуванні знань	Часткова самостійність; пошук власних інтересів; вплив однолітків і дорослих	Залежність від дорослих; навчання як обов'язок; інтерес формується ззовні
Фізіологічні аспекти	Стабільна фізична будова тіла; розвинена моторика та координація; повільний темп фізіологічного росту	Інтенсивний фізичний розвиток; гормональні зміни; нестабільність організму	Активний ріст і розвиток; формування моторики; висока фізіологічна гнучкість
Психологічні аспекти	Вищий рівень самосвідомості; самостійність у визначенні освітніх цілей; психологічні бар'єри та потреба в самодисципліні	Прагнення до самостійності; емоційна нестабільність; залежність від авторитетів	Низький рівень самосвідомості; залежність від контролю дорослих; висока вразливість до впливу оточення
Мотиваційні фактори	Відповідальність за власний навчальний	Мотивація формується під	Мотивація переважно

	процес; обмежений час для навчання; орієнтація на практичне застосування знань; визначення освітніх цілей	впливом однолітків, школи, сім'ї; часто зовнішня	зовнішня (оцінки, похвала); більше часу для навчання
Соціокультурні аспекти	Вплив культурних уподобань та стереотипів; модифікація сприйняття навчання через культурний контекст; адаптація стратегій до різноманіття	Вплив групи однолітків; прагнення до соціалізації; значення культури поступово зростає	Соціокультурний вплив опосередкований через сім'ю та школу; власна культурна позиція ще не сформована

Фізіологічні аспекти навчання дорослих в порівнянні з дітьми та підлітками визначаються станом їхнього організму, який пережив значні зміни протягом вікового розвитку. У дорослих, вже завершився основний етап фізичного росту, спостерігається стабільна фізична будова тіла та розвинена моторика. Зокрема, вони мають вищий рівень координації рухів, що може впливати на їхню здатність до виконання різноманітних вправ та завдань навчання.

Однак, відзначається також повільний темп фізіологічного росту, що впливає на нижчу можливість пристосування до змін у навчальному процесі. Дорослі, в порівнянні з дітьми та підлітками, можуть не тільки виявляти меншу фізичну

гнучкість, але й одночасно зниження концентрації уваги при виконанні завдань, що потребують фізичної активності. Фізіологічні особливості дорослих, такі як стабільність фізичної будови тіла та вищий рівень координації рухів, формують унікальну основу для їхнього навчання, в порівнянні з дітьми та підлітками, і варто враховувати ці особливості при виборі методик та стратегій вивчення [12].

Психологічні аспекти навчання дорослих в порівнянні з дітьми та підлітками визначаються складною сукупністю психічних факторів, які впливають на їхній навчальний процес. Слід відзначити і вищий рівень самосвідомості та самостійності дорослих, що робить їх більш самоорганізованими у власному навчанні. Вони мають здатність виокремлювати освітні цілі та бути відповідальними за власний навчальний процес [4].

Проте, психологічні бар'єри можуть виникати через обмежений час, який дорослі можуть приділити навчанню, порівняно із більш гнучким графіком у дітей та підлітків. Це може впливати на рівень їхньої мотивації та здатності зосередитись протягом навчання. Крім того, прагнення дорослих до використання набутих знань на практиці визначається психологічним контекстом їхнього досвіду та професійної зрілості. Такі психологічні особливості ставлять перед викладачами завдання підібрати методики навчання, які б враховували внутрішні мотиваційні та психологічні аспекти дорослих учнів, сприяючи їхньому успішному вивченню іноземних мов [23, с. 37].

Мотиваційні фактори у навчанні дорослих виділяють цю категорію учнів завдяки поєднанню внутрішніх мотивів і стимулів до опанування знань. Представники даної категорії відзначаються більшою відповідальністю за свій навчальний процес, оскільки вони часто вибирають заняття за власними бажаннями і потребами. Мотиваційні фактори, такі як прагнення самореалізації, покращення кар'єри, або реалізація власних інтересів, грають ключову роль у формуванні цілей дорослих у контексті навчання іноземних мов.

Однак, обмежений час, який дорослі можуть приділяти навчанню також впливає на їхню мотивацію та вимагає відповідної адаптації педагогічних стратегій. Спеціально розроблені навчальні програми, які враховують цей фактор та надають можливість гнучкого графіку, можуть більше заохочувати дорослих до постійного навчання. Також, мотивація дорослих визначається їхнім прагненням до практичного використання отриманих знань. Такий акцент на практичному застосуванні знань виступає ключовим чинником, який може збільшити їхню зацікавленість та сприяти активній участі у навчанні. Врахування мотиваційних факторів є важливим елементом вибору ефективних методик для успішного вивчення іноземних мов дорослими [24, с. 82].

Соціокультурні аспекти вивчення іноземних мов дорослими визначаються комплексом факторів, що включають культурні уподобання, соціальне середовище та індивідуальний досвід. Дорослі студенти вносять у навчання свої власні культурні особливості та стереотипи, які можуть впливати на їхнє сприйняття іноземної мови. Підходи до навчання повинні враховувати цю культурну різноманітність, щоб забезпечити ефективну комунікацію та розуміння мовного матеріалу [23].

Крім того, вивчення іноземних мов дорослими тісно пов'язане з соціокультурними аспектами їхньої професійної та особистої сфери життя. Вони можуть використовувати іноземні мови для подальшого кар'єрного зростання, збільшення можливостей для міжнародного спілкування, або для вивчення та розуміння інших культур. Важливо враховувати, що соціокультурний контекст може впливати на мотивацію серед дорослих студентів. Навчальні програми повинні бути спрямовані на створення середовища, яке враховує цільові спрямованості та особливості культурної обізнаності студентів, щоб підтримувати їхній інтерес та ефективність вивчення іноземних мов.

1.2 Мотиваційні фактори, труднощі та виклики вивчення іноземних мов дорослими

Мотиваційні фактори відіграють ключову роль у формуванні активності та зацікавленості дорослих у навчанні: вони не лише визначають цілі та інтенсивність навчального процесу, а й впливають на готовність долати будь-які труднощі та організувати власний час для навчання. У ході дослідження виявлено, що труднощі та виклики, зокрема психологічні бар'єри, стереотипи, обмеженість часу та потреба у самодисципліні, є невід'ємною частиною цього процесу, але їх можна подолати за допомогою правильно підібраної методики та індивідуального підходу до навчання. Таким чином, розуміння цілей та проблем дорослих є ключовим для організації ефективного та результативного процесу вивчення іноземних мов.

Вивчення іноземних мов дорослими є складним процесом, що потребує врахування низки чинників, серед яких ключову роль відіграють мотиваційні аспекти. Відповідно до досліджень Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецької Г. Е., мотивація визначає не лише рівень зацікавленості дорослих у навчанні, а й їхню активність у процесі вивчення та використання нових мовних та мовленнєвих навичок. На думку дослідників для ефективно організації навчального процесу необхідно враховувати різні складові мотивації, зокрема особисті цілі та прагнення до самореалізації, професійні мотиви, а також соціокультурні чинники, які впливають на вибір мовних цілей та інтенсивність занять [15]. Спираючись на дослідження Тарнопольського О. Б., розуміння цих мотиваційних факторів дозволяє визначити ефективність навчального процесу і підібрати індивідуальні методики навчання, що відповідають потребам і можливостям дорослих студентів, забезпечуючи максимально продуктивне засвоєння іноземної мови [15, с. 72; 21].

Таблиця 1.2.1 Мотиваційні фактори вивчення іноземних мов у дорослих

Мотиваційні фактори	Опис
Особисті цілі та самореалізація	Дорослі визначають конкретні особисті цілі, такі як розширення знань та власного світогляду, що стають основою їхнього навчання.
Професійні мотиваційні фактори	Бажання покращити кар'єрні можливості та конкурувати на міжнародному ринку праці визначають професійну мотивацію для вивчення мов.
Соціокультурні мотиваційні аспекти	Взаєморозуміння представників інших культур, соціальний статус та участь у глобальних спільнотах формують соціокультурну мотивацію.

Одним із ключових мотиваційних чинників дорослих у вивченні іноземних мов є їхні особисті цілі та прагнення до самореалізації. Відповідно до думки дослідника Дж. Хармера, дорослі, розпочинаючи навчання, визначають для себе чіткі та конкретні цілі, що можуть включати:

- 1) розширення загального рівня знань,
- 2) оволодіння новими навичками,
- 3) поглиблення культурного та міжкультурного розуміння [30, с 45].

На думку дослідника Іви Коутської, ці цілі не лише впливають на вибір певної іноземної мови, а й визначають умови та контекст, у яких дорослі планують її використовувати, тим самим безпосередньо впливаючи на ефективність та результативність навчального процесу. Спираючись на дослідження Дж. Хармера, можна стверджувати, що усвідомлені межі особистих цілей стимулюють активну

участь дорослих у навчанні та підвищують їхню внутрішню мотивацію [30; 42, с. 55].

Самореалізація водночас є ключовою складовою мотивації у вивченні іноземних мов дорослими, оскільки вони сприймають саме навчання як можливість для саморозвитку та самовдосконалення. Відчуття задоволення від особистих досягнень, відкриття нових горизонтів та розширення власних можливостей сприяє підвищенню мотивації до регулярного та систематичного вивчення певної мови, а також активної участі у навчальному процесі. Такий підхід до мотивації формує позитивне ставлення дорослих до вивчення іноземної мови, стимулює самостійність у навчанні та сприяє більш глибокому та усвідомленому засвоєнню матеріалу [18].

Професійні мотиваційні фактори відіграють значну роль у мотивації дорослих до вивчення іноземних мов. Відповідно до досліджень Берна Р., багато дорослих обирають вивчення мов передусім з метою підвищення своїх кар'єрних перспектив та розширення можливостей професійного розвитку [42]. Здобуття певних мовних навичок відкриває горизонт для нових можливостей у сфері бізнесу, міжнародної співпраці та професійної взаємодії, дозволяючи більш ефективно комунікувати з колегами, партнерами та клієнтами з різних країн. До того ж, професійна мотивація сприяє плануванню кар'єри та активній участі дорослих у глобальному економічному та професійному середовищі [30].

Дорослі також мають усвідомлювати необхідність здобуття конкурентних переваг на глобальному ринку праці, де володіння кількома іноземними мовами стає важливим для професійного успіху. Це особливо відчутно в умовах глобалізації, коли ефективна взаємодія з партнерами, клієнтами та колегами з різних країн є невід'ємною частиною багатьох професійних сфер. Крім того, вивчення іноземних мов відкриває нові можливості для участі у міжнародних проектах, співпраці та професійного розвитку, сприяючи розширенню кар'єрних

перспектив. Такі професійні мотиваційні чинники стимулюють дорослих сприймати вивчення мови не лише як навчальну задачу, а як інструмент для реалізації власних кар'єрних амбіцій та активної участі у глобальному економічному і професійному середовищі [6].

Соціокультурні мотиваційні чинники відіграють важливу роль у процесі вивчення іноземних мов дорослими. Відповідно до досліджень Тарнопольського О. Б., прагнення до взаєморозуміння з представниками інших культур є ключовою мотивацією, оскільки дорослі прагнуть не лише здобути знання з певної мови, але й ефективно взаємодіяти з іншими у різних ситуаціях. На думку дослідника, можливість налагоджувати контакти з людьми з різних країн сприяє розвитку міжкультурної компетентності, відкриває нові соціальні й професійні можливості та стимулює особистісне зростання. Дорослі, які вивчають іноземну мову, часто мотивовані бажанням брати участь у міжнародних проектах, культурних чи академічних програмах мобільності або подорожах, що дозволяє їм глибше розуміти інші культури і розширювати власний світогляд [21, с. 62].

Активна участь у міжнародних спільнотах та культурних обмінах виступає важливим чинником мотивації дорослих у вивченні іноземних мов. Відповідно до досліджень Тарнопольського О. Б. та Берна Р., дорослі можуть сприймати цей процес не лише як засіб набуття мовних знань, а й як можливість брати участь у глобальних культурних та освітніх заходах, що сприяє розвитку міжкультурної толерантності та взаєморозуміння. Такі соціокультурні мотиваційні аспекти формують інтерес до навчання та визначають активність дорослих у процесі вивчення мов, а також стимулюють до комунікації у різних культурних і професійних контекстах [21; 42].

Разом із цим, процес вивчення іноземних мов дорослими супроводжується низкою труднощів і викликів. Значну роль відіграють психологічні бар'єри та стереотипи, що можуть заважати ефективному навчанню. Представники цієї групи

часто відчують психологічний стрес, пов'язаний із відчуттям нестабільності та невпевненості під час освоєння нової мови. На думку дослідника Попроцької К., дорослі, порівняно з дітьми, схильні ставити перед собою високі стандарти та відчувати тиск власних очікувань, що може ускладнювати процес навчання та знижувати мотивацію [7].

Стереотипні думки та настрої можуть суттєво ускладнювати процес вивчення іноземної мови дорослими. Переконання про складність вивчення нової мови або про обмежені можливості дорослих у отриманні нових мовних навичок здатні знижувати мотивацію та призвести до відмови від навчання або навіть запобігти його початку. Такі психологічні бар'єри потребують бути врахуваними при розробці навчальних програм для дорослих, оскільки правильне їх подолання сприяє створенню сприятливого психологічного середовища, підвищує зацікавленість учнів і стимулює активну участь у процесі навчання [7].

Таблиця 1.2.2 Труднощі у вивченні іноземної мови дорослими

Виклик	Основні аспекти
Психологічні бар'єри та стрес	Нестабільність та невпевненість, що виникають у процесі вивчення нової мови, можуть спричиняти психологічний стрес, впливаючи на мотивацію та результативність.
Стереотипи та переконання	Переконання про складність вивчення мови чи стереотипи щодо здатностей дорослих можуть стати перешкодою на шляху до вдалого освоєння іноземної мови.

Проблеми самодисципліни та мотивації	Брак мотивації та труднощі у підтриманні самодисципліни можуть призводити до відкладання навчання та втрати інтересу до вивчення іноземної мови.
Затримки через професійні та родинні зобов'язання	Зайнятість дорослих робочими та родинними аспектами може ускладнювати регулярну участь у заняттях та призводити до втрати фокусу у навчанні.

Проблеми мотивації та самодисципліни становлять значний виклик для дорослих, які вирішили вивчити іноземну мову. Відповідно до досліджень Попроцької К., дорослі часто занурюються в більш тривалий процес навчання, що може призводити до втрати інтересу та бажання продовжувати навчання. Мотиваційні фактори в таких умовах здатні змінюватися з часом, що безпосередньо впливає на зацікавленість та активність у навчальному процесі [7, с. 70; 30].

З іншого боку, проблеми самодисципліни можуть виникати через високу зайнятість дорослих, їхні робочі та родинні обов'язки. Навчання потребує значних витрат часу та енергії, і відсутність самоконтролю може призвести до відкладення занять або навіть повного припинення навчання. Спираючись на дослідження Дж. Хармера, для подолання цих труднощів необхідно розробляти спеціальні стратегії, що стимулюють постійний інтерес та допомагають дорослим зберігати самодисципліну під час вивчення іноземної мови [30, с. 59].

Вивчення соціокультурних факторів, що впливають на процес освоєння іноземних мов дорослими, є ключовим для розуміння ефективності навчання. Відповідно до Попроцької К., соціокультурні чинники включають культурні відмінності, взаємодію з представниками інших культур, а також вплив міжнародних тенденцій на навчання. Дорослі, вивчаючи іноземні мови, можуть

стикатися з викликами адаптації до нових лінгвокультурних норм та розумінням контексту, у якому використовується мова [7; 21, с. 88].

Крім того, соціокультурні аспекти можуть істотно впливати на мотивацію дорослих у виборі конкретної мови для вивчення, оскільки їхні соціальні та культурні інтереси взаємодіють із цим вибором. Не менш важливим є врахування впливу міжнародних комунікаційних можливостей на соціальне та культурне середовище дорослих, що стимулює їхню активну участь у вивченні іноземних мов та інтеграцію у міжнародні освітні й культурні події.

Висновки за розділом 1

Узагальнюючи матеріали першого розділу, можна зробити висновок, що дорослі, які займаються вивченням іноземних мов, відрізняються високою самостійністю та відповідальністю у навчальному процесі. Їхні фізіологічна стабільність, розвинена самосвідомість та чітко окреслені цілі визначають особливості підходу до навчання та надають йому унікального характеру. Водночас обмежений час та наявність робочих і сімейних зобов'язань потребують врахування при виборі методик і навчальних програм, аби забезпечити оптимальні умови для ефективного засвоєння іноземної мови дорослими.

Мотиваційні аспекти дорослих у навчанні вирізняються складністю та особистісною спрямованістю. Особисті цілі та прагнення до самореалізації формують їхню увагу та інтерес і активність у навчанні, професійна мотивація відкриває нові перспективи у кар'єрному та професійному розвитку, а соціокультурні чинники стимулюють бажання взаєморозуміння та комунікації з представниками інших культур, а також участі у міжнародних освітніх і культурних ініціативах. Розуміння цих аспектів є ключовим для вибору ефективних стратегій

викладання та навчальних програм, здатних задовольняти різноманітні потреби дорослих.

Окремо слід зазначити, що навчання дорослих супроводжується певними труднощами та викликами. Психологічні бар'єри, стереотипи щодо здатності опанувати нові мовні навички, коливання мотивації та проблеми самодисципліни можуть ускладнювати процес навчання. Ці аспекти потребують врахування при виборі навчальних програм, застосування індивідуальних стратегій підтримки та створення сприятливого психологічного середовища.

Таким чином, характеристика дорослих студентів, мотиваційні та соціокультурні чинники, а також труднощі, що виникають у процесі навчання, визначають особливості вивчення іноземних мов у дорослому віці. Врахування цих аспектів дозволяє створити ефективні підходи та програми, які сприяють розвитку мовних навичок, формуванню міжкультурної компетенції та максимальному використанню потенціалу дорослих учнів.

РОЗДІЛ 2. АВТОРСЬКІ МЕТОДИКИ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ДОРΟΣЛИМИ

2.1 Поняття авторської методики в сучасній педагогічній науці, існуючі авторські методики вивчення іноземних мов дорослими, їхні переваги та недоліки

Актуальність вивчення авторських методик у сучасній педагогічній науці зумовлена потребою у пошуку більш ефективних та індивідуальних підходів до навчання дорослих. У контексті вивчення іноземних мов саме авторські методики дозволяють поєднати інноваційність, творчий досвід викладача та потреби навчальної аудиторії. Їхній аналіз є необхідним для з'ясування переваг та недоліків різних підходів.

У педагогічній науці термін «метод» трактується як впорядкований, цілеспрямований і логічно обгрунтований спосіб організації навчальної діяльності, який дозволяє ефективно реалізовувати поставлені освітні завдання. Методи виступають основою будь-якої педагогічної системи, адже визначають структуровану послідовність навчального процесу, визначають форми і засоби взаємодії між учасниками освітнього процесу і водночас створюють умови для досягнення оптимальних результатів. Саме обрані викладачем методи безпосередньо впливають на рівень активності студентів, їхню мотивацію, а також на глибину і якість засвоєння знань та формування компетентностей [20].

Коли йдеться про методи вивчення іноземних мов, то мається на увазі система прийомів, технік і педагогічних засобів, що забезпечують формування у студентів низки іншомовних компетентностей: мовленнєвої, граматичної, лексичної та комунікативної. Їхнє значення полягає не лише у засвоєнні теоретичних знань, а насамперед у створенні передумов для практичного

використання мови у реальному життєвому контексті — від повсякденного спілкування до професійної діяльності [9].

Більш широким поняттям є методика, яка визначається як впорядкована та науково вивірена система принципів, підходів, стратегій і методів, що забезпечують досягнення навчальних результатів. Методика поєднує теоретичні засади навчання з їх практичним втіленням у педагогічному процесі: з одного боку, вона спирається на наукові положення педагогіки та психології, а з іншого — пропонує конкретні шляхи організації навчального процесу, які сприяють ефективному засвоєнню знань і розвитку компетентностей [9].

Методика викладання іноземних мов є окремою галуззю педагогічної науки, яка формує теоретичне й практичне підґрунтя для організації навчального процесу. Її зміст охоплює систему принципів, підходів і методичних прийомів, спрямованих на формування основних мовних і мовленнєвих навичок: говоріння, читання, письма та аудіювання. Однією з ключових функцій методики є забезпечення комплексного розвитку всіх видів мовних і мовленнєвої діяльності. Водночас вона передбачає врахування психологічних закономірностей, мотиваційних чинників та вікових особливостей учнів, що сприяє підвищенню ефективності навчання [9].

Особливу роль у сучасній педагогічній практиці відіграє авторська методика, яка відрізняється від стандартних методичних систем своєю індивідуальністю та унікальністю. Вона формується на основі особистого досвіду, наукових пошуків і творчого підходу викладача, поєднуючи теоретичні засади з практичними інструментами навчання [24].

Авторська методика виконує ключову роль у процесі вивчення іноземних мов, оскільки дозволяє забезпечити індивідуалізацію та персоналізацію навчання. Вона спрямована на створення навчальних ситуацій, які враховують особливості конкретної групи або окремого учня, і дає викладачам можливість гнучко обирати методичні прийоми та стратегії. Такий підхід відображає унікальний педагогічний

стиль автора, дозволяючи впроваджувати нестандартні методи, творчо організовувати уроки та акцентувати увагу на потребах учнів [43].

Авторські методики (далі АМ у множині) забезпечують можливість впровадження інноваційних рішень та гнучкої адаптації до змін у сучасному освітньому процесі. Вони інтегрують сучасні технологічні засоби, стимулюють активну участь студентів у навчанні та розвивають критичне мислення. Завдяки цьому викладачі можуть творчо організовувати заняття, підвищувати ефективність навчання і враховувати унікальні особливості своєї педагогічної практики [16].

Основні принципи авторської методики в сучасній педагогічній науці підкреслюють її унікальний і персоналізований підхід, що дозволяє враховувати індивідуальні особливості викладача та специфіку навчальної аудиторії:

Застосування АМ у практиці вивчення іноземних мов демонструє значний практичний потенціал:

1) такі підходи відкривають для викладачів можливість гнучко моделювати процес навчання, зважаючи на індивідуальні риси кожного учня та динаміку групи; це сприяє створенню ефективних і цілеспрямованих навчальних програм, адаптованих до конкретного рівня знань і потреб студентів;

2) у межах АМ навчання активно застосовуються динамічні форми взаємодії — від рольових ігор і ситуативних вправ до обговорень і творчих завдань; завдяки цьому навчання стає більш залученим і результативним, сприяючи формуванню стійких комунікативних умінь та глибшому засвоєнню мовних знань;

3) вони формують сприятливе освітнє середовище, яке активно стимулює зацікавленість та внутрішню мотивацію студентів у вивченні мови; такий підхід робить навчання більш осмисленим, захопливим і результативним для учнів;

4) АМ відкривають шлях до інтеграції новітніх технологій і сучасних комунікаційних інструментів, що значно розширює доступ до навчальних матеріалів і забезпечує реальні можливості для практичного застосування мови в живому спілкуванні.

Завдяки зазначеним аспектам авторські методики створюють гнучке, ефективне та стимулююче середовище, яке підвищує результативність навчання і сприяє розвитку педагогічної творчості як викладачів, так і студентів [24].

Автори методик активно інтегрують сучасні технології, застосовують новітні педагогічні підходи та аналізують передовий досвід колег для безперервного вдосконалення своїх методів викладання іноземних мов [33];

Характерні риси авторських методик у вивченні іноземних мов визначаються низкою особливостей, що відрізняють їх від загальноприйнятих стандартів і підкреслюють індивідуальний підхід окремого автора або авторської групи. Перш за все, такі методики вирізняються унікальністю свого теоретичного підґрунтя, яке формується на основі особистого педагогічного досвіду та власних поглядів автора на процес вивчення мови.

АМ поєднують теоретичні положення з практичними елементами, пропонуючи конкретні вправи, завдання та методичні прийоми, які можуть застосовуватися як під наглядом викладача, так і для самостійного навчання. Вони часто розробляються з урахуванням різних освітніх контекстів, рівнів підготовки учнів та типів навчальних аудиторій, що дає змогу адаптувати їх до конкретних потреб та умов навчання [22].

Крім того, АМ вмотивовані на впровадження новітніх педагогічних підходів, інноваційних технологій та концепцій у навчальний процес, розширюючи можливості педагогічної практики і поглиблюючи ефективність вивчення іноземної мови. Вони стимулюють творчу діяльність як викладачів, так і учнів, заохочуючи нестандартний підхід до вирішення навчальних завдань та організації уроків, що робить процес навчання більш динамічним, цікавим і результативним [32, с. 66].

Застосування АМ в практиці вивчення іноземних мов має великий практичний потенціал.

1) вони надають вчителям можливість індивідуалізувати навчальний процес, враховуючи особливості своїх учнів та різноманітність груп. Це дозволяє

створювати налаштовані навчальні сценарії, що відповідають конкретним потребам та рівню знань студентів;

2) другий аспект застосування АМ полягає у введенні інтерактивності та практичних завдань у процес вивчення. Це може включати рольові вправи, ігри, дискусії та інші форми активного залучення учнів, що сприяють ефективному засвоєнню мовного матеріалу та розвитку комунікативних навичок;

3) третій аспект залучення полягає в створенні сприятливого навчального середовища. Авторські методики спрямовані на підвищення мотивації та інтересу студентів до вивчення іноземної мови, роблячи процес навчання більш змістовним та задовільним;

4) четвертий аспект відображає можливість впровадження інноваційних підходів та технологій у навчальний процес. Використання сучасних засобів комунікації та навчальних технологій може покращити якість навчання, забезпечуючи доступ до різноманітних ресурсів та можливість вивчення мови в реальних комунікативних ситуаціях. Застосування авторських методик в практиці навчання іноземних мов сприяє створенню гнучкого, ефективного та стимулюючого середовища для учнів та вчителів [24].

Таблиця 2.1 Аспекти застосування авторських методик у практиці вивчення іноземних мов

Аспект застосування	Опис	Практична користь
Індивідуалізація навчального процесу	Можливість адаптувати навчальні сценарії під особливості учнів та різноманітність груп	Забезпечує відповідність завдань рівню знань та потребам кожного студента, підвищує ефективність засвоєння матеріалу
Інтерактивність	Використання рольових	Сприяє розвитку комунікативних

та практичні завдання	вправ, ігор, дискусій та інших форм активного навчання	навичок, глибшому засвоєнню мовного матеріалу, стимулює активність учнів
Створення сприятливого навчального середовища	Формування позитивної мотивації та інтересу до навчання	Підвищує залученість студентів, робить навчальний процес більш змістовним та задовільним
Впровадження інновацій та технологій	Використання сучасних комунікаційних засобів, онлайн-ресурсів, інтерактивних платформ	Покращує доступ до матеріалів, дозволяє вивчати мову в реальних комунікативних ситуаціях, підвищує ефективність навчання
Гнучкість та стимулювання	Комбінування різних методик і технологій з урахуванням потреб групи	Створює ефективне та адаптивне середовище для учнів і викладачів, стимулює педагогічну творчість

Огляд сучасних авторських підходів до вивчення іноземних мов для дорослих охоплює аналіз різноманітних методологічних течій та напрямків, які формують сучасну систему навчання мов:

- 1) комунікативний підхід;
- 2) інтеркультурний підхід;
- 3) психолінгвістичний підхід;
- 4) технологічний підхід [11].

Комунікативний підхід робить основний акцент на здатності учнів ефективно спілкуватися та застосовувати мову у практичних, реалістичних ситуаціях. Цей підхід передбачає активне використання різноманітних інтерактивних вправ,

рольових ігор, симуляцій комунікативних ситуацій та практичних завдань, що сприяють розвитку не лише мовленнєвих навичок, а й розуміння мови у контексті реального спілкування. Завдяки такому підходу навчальний процес стає більш динамічним, орієнтованим на практичне застосування знань та заохочує дорослих учнів до активної участі в освоєнні іноземної мови [25].

Інтеркультурний підхід передбачає інтеграцію культурних аспектів у процес вивчення мови та орієнтований на глибоке розуміння соціокультурних особливостей мовного середовища. Такий підхід підкреслює важливість врахування культурного контексту у навчанні, допомагаючи студентам не лише засвоювати мовні форми, а й розвивати культурну компетенцію, тобто здатність адекватно сприймати, аналізувати та застосовувати знання про культуру носіїв мови в реальних комунікативних ситуаціях. Він сприяє більш глибокому розумінню традицій, норм поведінки та соціальних кодів, що робить процес вивчення іноземної мови більш осмисленим і практично значущим [32].

Психолінгвістичний підхід орієнтований на вивчення мови з урахуванням психологічних особливостей учнів. Він передбачає аналіз індивідуальних відмінностей у стилях навчання, когнітивних та ментальних процесах, які впливають на засвоєння матеріалу. Використовуючи поєднання психолінгвістичних та педагогічних принципів, цей підхід дозволяє оптимізувати навчальний процес, підбираючи ефективні стратегії для кожного учня, забезпечуючи адаптацію вправ та методів до його особистих здібностей і потреб. Такий підхід сприяє підвищенню ефективності засвоєння мовного матеріалу та розвитку мовних компетенцій [33].

Технологічний підхід передбачає використання сучасних інноваційних засобів навчання для підвищення ефективності засвоєння іноземних мов. До таких засобів належать комп'ютерні програми, мобільні додатки, платформи для дистанційного навчання, віртуальна та доповнена реальність. Цей підхід дозволяє

створювати інтерактивне середовище, забезпечувати доступ до різноманітних ресурсів у будь-який час і підтримувати персоналізоване навчання.

У контексті сучасної освіти для дорослих технологічний підхід часто поєднується з комунікативним, інтеркультурним та психолінгвістичним, формуючи багатогранну, адаптивну та ефективну методологію, яка враховує індивідуальні потреби студентів та специфіку навчальних ситуацій. Технологічний підхід, як представлено в методиці використання мобільних додатків та онлайн-ресурсів для навчання мови, дозволяє створювати інтерактивне навчання та надає доступ до різноманітних ресурсів у будь-який час [38].

Наприклад, додатки для вивчення мови, такі як Duolingo [34] чи Memrise [35], використовують ігровий підхід та персоналізовані завдання для покращення навичок. Наведені приклади вказують на різноманітність підходів та методик, які можуть бути успішно використані в навчанні іноземних мов для дорослих в різних контекстах.

Інноваційні підходи та технології в навчанні іноземних мов для дорослих сьогодні широко використовують різноманітні онлайн ресурси та мобільні додатки. Один із прикладів цього – Duolingo [34], мобільний додаток, який використовує ігровий підхід для вивчення різних мов. Спільнота користувачів, можливість виконання завдань в режимі реального часу, а також персоналізований підхід до навчання роблять Duolingo [34] популярним серед дорослих. Ще одним інноваційним засобом є Babbel [36], онлайн-платформа, що спеціалізується на навчанні мов шляхом інтерактивних вправ та відтворення реальних ситуацій. За допомогою індивідуалізованих завдань та навчальних модулів Babbel [36] надає ефективний інструмент для вивчення мов для дорослих [5].

Mango Languages [14] є ще однією цікавою інноваційною платформою, яка пропонує широкий спектр мов для вивчення, включаючи менш популярні. Застосовуючи методи віртуальної реальності та інтерактивність, Mango Languages [14] сприяє залученню користувачів у навчальний процес. Зазначені

інноваційні ресурси та додатки відкривають нові можливості для дорослих у вивченні мов, надаючи доступ до цікавих та ефективних засобів, що враховують сучасні підходи до навчання.

АМ вивчення іноземних мов для дорослих являють собою індивідуально розроблені підходи до навчання, які враховують специфіку дорослих учнів, їхні потреби, рівень підготовки та стиль навчання. Вони поєднують теоретичні принципи з практичними вправами і дозволяють активізувати процес засвоєння мови через інтерактивні завдання, рольові ігри, читання, спілкування та використання сучасних технологій. Серед найпопулярніших авторських методик, які активно застосовуються в навчанні дорослих, можна виділити:

- 1) методику Шехтера;
- 2) методику Берліц;
- 3) техніку Фелікса Франка.

Вибір саме цих підходів не є випадковим: вони відображають три різні напрями розвитку сучасної методики навчання іноземних мов — комунікативний, інтеркультурний та психолінгвістичний. Це дає змогу порівняти, як різні теоретичні основи впливають на формування мовної компетенції та мотивацію учня.

Методика Шехтера обрана тому, що вона уособлює комунікативно орієнтоване навчання, спрямоване на зниження мовного бар'єра, розвиток впевненості у спілкуванні та практичне використання мови вже з перших занять. Вона дозволяє дослідити, як взаємодія в групі та виконання конкретних мовленнєвих завдань сприяють формуванню навичок мовлення [17].

Методика Берліц є класичним прикладом натурального та інтеркультурного підходу, який передбачає повне занурення в мовне середовище без опори на рідну мову. Її вибір зумовлений тим, що вона демонструє ефективність інтенсивного усного спілкування та показує, як формуються нейронні зв'язки і мовна інтуїція під час постійного контакту з носіями [28].

Техніка Фелікса Франка була включена як приклад психолінгвістичного підходу, що поєднує когнітивні процеси читання, запам'ятовування та розуміння контексту. Вона особливо цінна для аналізу того, як повторення, візуальна підтримка та робота з текстом сприяють довготривалому засвоєнню лексики й розширенню словникового запасу [29].

Таким чином, обрані методики відрізняються за своєю спрямованістю, але взаємодоповнюють одна одну. Їх порівняння дозволяє комплексно дослідити різні аспекти мовного навчання — від комунікативної активності до когнітивних механізмів засвоєння мови.

Кожна з авторських методик має свої особливості та переваги, що роблять навчальний процес більш ефективним і цікавим.

Методика Шехтера у навчанні англійської мови ґрунтується на принципі постановки конкретних практичних завдань перед учнем уже з першого заняття. Наприклад, студент може отримати завдання дізнатися національність свого сусіда по парті. Хоча початковий словниковий запас учнів може бути обмеженим, саме це створює сприятливі умови для навчання, адже групи формуються за рівнем знань. У процесі виконання завдань активізуються когнітивні процеси, і увага учня природно переключається на використання англійської мови в реальному спілкуванні [39].

Структура методики передбачає поетапне освоєння мови: спочатку учні знайомляться з лексикою, потім – з граматичними структурами, а згодом відбувається корекція та закріплення отриманих знань. Реалізується принцип руху від загального до конкретного: спочатку формуються навички розмовної мови, і лише після цього відбувається систематизація граматики [13].

Методика Шехтера найбільше підходить для тих, хто вивчає англійську для подорожей або неформальних комунікацій, а також для студентів, готових відвідувати очні курси. Вона не передбачає ефективного застосування у повністю

самостійному або дистанційному навчанні, оскільки успішна реалізація методики залежить від взаємодії учнів у групі та активного спілкування [2].

Методика Берліц – це класична система вивчення англійської мови, яка існує вже понад 200 років. Її основний принцип полягає у повному зануренні учня в мовне середовище, яке є для нього новим і незнайомим. Сучасна реалізація цього підходу часто передбачає участь у програмах обміну, стажуваннях або роботі за кордоном, де людина змушена використовувати мову в реальних комунікативних ситуаціях [39].

Головна мета методики – створити умови, в яких учень починає активно засвоювати лексику та поступово опановує граматичні структури через живе спілкування з носіями мови. Такий підхід стимулює формування нових нейронних зв'язків, прискорює роботу пам'яті і покращує здатність швидко сприймати та відтворювати слова співрозмовника [39].

Методика Берліц вважається дуже ефективною, оскільки учень розуміє, що йому доведеться справлятися самостійно, що стимулює активне включення у процес навчання. Однак не кожен має можливість навчатися за кордоном, і тому сьогодні існує багато мовних шкіл, які адаптували цю систему для групових та індивідуальних занять. У таких школах викладають носії мови, і на уроках суворо дотримуються принципу виключного використання іноземної мови, без переходу на рідну мову учнів [1].

Для тих, хто віддає перевагу індивідуальному навчанню, методика Берліц також доступна: достатньо знайти репетитора-носія мови, який забезпечує ефективне занурення у мовне середовище, навіть у домашніх умовах.

Техніка Фелікса Франка – це методика, яку можна успішно застосовувати як при самостійному вивченні англійської мови, так і як додатковий інструмент у роботі з репетитором. Її основний принцип полягає у максимально інтенсивному читанні текстів для активного засвоєння лексики та граматики. Особливість техніки Франка полягає в структурі матеріалу: тексти спеціально розбиваються на блоки

або колонки, де, наприклад, абзац англійською мовою супроводжується перекладом на рідну мову в сусідньому стовпчику [39].

Після ознайомлення з перекладом учню пропонується повторно прочитати той самий абзац або розділ уже без перекладу. Такий підхід дозволяє багаторазово повторювати та закріплювати лексику, формувати міцні асоціативні зв'язки між словами та їх значенням, і поступово підвищувати рівень розуміння мови. Регулярне застосування цієї техніки протягом року дає помітні результати у засвоєнні матеріалу та розвитку навичок читання англійською [13].

Знайти тексти, оформлені за методикою Франка, досить просто. Існують спеціальні мобільні додатки, що містять класичну англійську літературу, адаптовану під цю методику, де кожна книга структурована відповідно до принципів Франка (наприклад, додаток AnyLang [26]). Така техніка доступна для широкого кола учнів і може використовуватися як додатковий засіб для покращення навичок читання, розширення словникового запасу та самостійного вивчення англійської мови.

Таблиця 2.1.1 Співвіднесення авторських методик вивчення іноземних мов для дорослих із сучасними підходами та їхніми основними особливостями

Методика	Підхід	Пояснення
Методика Шехтера	Комунікативний підхід	Навчання англійської мови через постановку конкретних завдань з першого уроку; спершу вивчається лексика, потім граматики; принцип від загального до конкретного; підходить для групового навчання та практичного використання мови
Методика Берліц	Інтеркультурний підхід	Занурення учня в мовне середовище

		(навчання за кордоном, мовні школи з носіями мови); швидке засвоєння лексики через реальне спілкування; формування нейронних зв'язків та мовної інтуїції
Техніка Фелікса Франка	Психолінгвістичний підхід	Читання текстів, оформлених у колонках з перекладом, багаторазове повторення матеріалу; застосовується самостійно або з репетитором; покращує запам'ятовування лексики

Перспективи розвитку та вдосконалення методик вивчення іноземних мов дорослими спрямовані на поєднання сучасних освітніх тенденцій та технологічних інновацій. У наш час більшу увагу приділяють застосуванню віртуальної та розширеної реальності, які відкривають нові можливості для занурення у мовне середовище та практичного використання мови. Використання інтерактивних елементів, візуалізації та симуляцій створює динамічне навчальне середовище, що активізує навчальні процеси, підвищує мотивацію студентів і сприяє більш ефективному засвоєнню матеріалу та розвитку комунікативних навичок.

До того ж, швидкий розвиток штучного інтелекту відкриває можливості формування персоналізованих навчальних планів, які враховують індивідуальні особливості, рівень підготовки та конкретні потреби кожного учня. Завдяки таким технологіям можна оптимізувати процес навчання, надавати рекомендації та підтримку в режимі реального часу, що сприяє більш ефективному засвоєнню матеріалу та розвитку мовних навичок у дорослих учнів.

Також, розвиток сучасних підходів до оцінки навчальних досягнень може сприяти об'єктивнішому визначенню результативності вивчення іноземних мов. Використання адаптивних засобів та постійне оновлення методик на основі наукових досліджень можуть сприяти постійному вдосконаленню педагогічного

процесу та забезпеченню високого рівня якості навчання іноземних мов дорослими [40].

Застосування АМ для вивчення іноземних мов дорослими відкриває низку переваг, хоча має й певні недоліки. Однією з ключових переваг є можливість зробити навчальний процес індивідуальним, що враховує специфіку конкретної групи або окремого студента. Такий підхід сприяє підвищенню мотивації та активності учнів, оскільки навчальні матеріали та завдання можна адаптувати до їхніх особистих потреб, стилів навчання та інтересів.

З іншого боку, недоліки АМ можуть полягати в тому, що вони не завжди враховують усіх можливих стилів навчання учасників навчального процесу та рівнів підготовки. Деякі учні можуть відчувати, що методика, яка є ефективною для інших, не відповідає їхнім потребам. Крім того, велика кількість різноманітних АМ може спричиняти дезорганізацію освітнього процесу через надмірну кількість методик та розподіл зусиль педагогічного колективу.

Таблиця 2.1.2 Переваги та недоліки використання авторських методик

Переваги використання авторських методик	Недоліки використання авторських методик
1. Індивідуалізований підхід до учнів, що сприяє кращому засвоєнню матеріалу.	1. Високі витрати часу та ресурсів на розробку та покращення методик.
2. Стимулювання інтересу та мотивації студентів через нестандартні підходи.	2. Відсутність загальноприйнятих стандартів та критеріїв оцінювання.
3. Використання сучасних технологій та інтерактивних методів навчання.	3. Можливість бути неефективним для певних учнів чи груп.

Переваги використання авторських методик	Недоліки використання авторських методик
4. Привертає увагу студентів та забезпечує конкурентоспроможність навчального закладу.	4. Відсутність гарантії успішності для всіх студентів.
5. Потенціал для створення унікального освітнього досвіду.	5. Важкість впровадження в широкому масштабі через особливості кожної методики.

Важливо також враховувати соціокультурний контекст при виборі АМ, оскільки деякі з них можуть бути менш вдалим для конкретного навчального середовища або специфічних потреб групи студентів. Недостатня стандартизація таких методик може ускладнювати оцінку їх ефективності на масштабному рівні [10].

Незважаючи на це, використання АМ залишається перспективним напрямом, який сприяє підвищенню індивідуалізації навчання. Водночас, для досягнення оптимальних результатів необхідно підтримувати баланс між творчим підходом та загальними освітніми стандартами, а також забезпечувати регулярне оновлення методик відповідно до змін у сучасному освітньому середовищі та впровадження новітніх технологій.

2.2 Розгляд ефективності авторських методик на ринку освітніх послуг України

Впровадження авторських методик у сфері вивчення іноземних мов дорослими в Україні є важливим та перспективним. Вони дозволяють не лише підвищити ефективність навчання та мотивацію студентів, а й забезпечити гнучкість освітніх програм відповідно до індивідуальних потреб різних груп.

Особливо цінним є поєднання інноваційних підходів з практичним застосуванням, що дозволяє адаптувати методики до сучасних потреб. У ході дослідження було підкреслено, що розвиток авторських методик повинен враховувати технології, інтерактивність та персоналізацію, які зроблять навчання більш цікавим та ефективним для дорослої аудиторії.

На ринку освітніх послуг України спостерігається тенденція до активного використання авторських методик у вивченні іноземних мов дорослими. За даними опитування Київського міжнародного інституту соціології (КМІС), проведеного у березні 2023 року серед 2001 людей дорослого віку, 68% українців мають певні знання хоча б однієї іноземної мови, проте лише 23% можуть вільно читати, писати та спілкуватися на побутовому та/або професійному рівнях [41]. Одночасно дослідження показує, що майже третина дорослих українців (31,8%) не володіє жодною іноземною мовою [37].

Оцінка ефективності авторських методик вивчення іноземних мов для дорослих є ключовим етапом їхнього впровадження. Перш за все, слід враховувати академічні показники, такі як успішність студентів та їхні досягнення в оволодінні мовою. Тестування та оцінка знань можуть надати об'єктивні дані про результати використання конкретної методики. Додатковою мірою ефективності є залучення студентів та їхня мотивація до вивчення. Здатність методики стимулювати інтерес, активну участь та самостійність учнів є важливим показником. Систематичне збирання відгуків та анкетування студентів дозволяє зрозуміти, наскільки задоволені вони результатами та як методика впливає на їхнє ставлення до вивчення іноземної мови.

Окрім того, за даними дослідження проведене Гевіном Остіном та Андрієм Яновичем з Університету Південного Квінсленду 2024 року серед 387 дорослих учнів, які вивчають англійську мову, 71% опитуваних зазначили, що інтерактивні методи навчання значно сприяють покращенню їхніх мовних навичок та підтверджує, що 80% студентів задоволені застосуванням авторських методик у

навчанні іноземним мовам, підкреслюючи їхній позитивний вплив на якість навчання [27].

Ці дані свідчать про зростаючий інтерес до інноваційних методів викладання, а також про перспективність впровадження нових авторських методик у навчальні програми. Використання таких методик дозволяє забезпечити індивідуалізований підхід, врахувати різні стилі навчання та рівні підготовки студентів, що в підсумку підвищує мотивацію та ефективність навчання [27].

Додатковим аспектом є адаптація методики до різних типів учнів. Оцінка, як добре методика враховує різноманітність стилів навчання, рівні навчальної підготовки та індивідуальні потреби студентів, може слугувати показником її гнучкості та універсальності. Усі ці показники разом дозволяють здійснити комплексну оцінку ефективності авторських методик, що є важливим етапом впровадження інновацій в освітній процес.

Один з реальних показників ефективності авторських методик - це їхній рівень популярності серед студентів. Систематичне спостереження за змінами в попиті на конкретні методики може служити важливим показником їхньої прийнятності та успішності в навчальному середовищі [12]. Наприклад, відповідно до статті "Сучасні технології в освіті: потенціал та тенденції" зазначено, що впровадження інноваційних методів у процесі освіти викликає великий інтерес у суспільстві та є необхідним етапом для ефективного навчання [37].

Розвиток та застосування сучасних авторських методик навчання іноземних мов серед дорослих має значний потенціал. Однією з ключових переваг є можливість надавати індивідуалізовані та гнучкі підходи до навчання, що відповідають різним стилям та потребам учнів. Нові методики можуть бути спрямовані на врахування сучасних тенденцій у педагогічній науці, таких як використання інтерактивних технологій та інноваційних онлайн-ресурсів. Також слід зазначити, що впровадження нових авторських методик може підвищити конкурентоспроможність освітніх закладів, пропонуючи унікальні та прогресивні

програми. Це може привернути увагу студентів та підвищити рівень їхнього інтересу до вивчення іноземних мов [31].

З огляду на розвиток технологій та постійні зміни в освітньому середовищі, нові авторські методики можуть допомогти у наданні більш адаптованих та ефективних підходів до викладання. Відкриваються можливості для використання віртуальної реальності, інтерактивних вправ та ігрових елементів, що сприяють активній участі та поглибленому засвоєнню матеріалу.

2.3 Деталі проведення та результати експериментального дослідження щодо ефективності окремих авторських методик навчання іноземної мови дорослих

Для перевірки ефективності обраних авторських методик навчання іноземної мови дорослих було проведено експериментальне дослідження. У ньому взяли участь три групи студентів віком від 18 до 30 років, по 3–5 осіб у кожній, із різним рівнем володіння англійською мовою (від початкового до середнього).

Кожна група навчалася за однією з обраних методик:

- 1) Методика Шехтера - 1 група;
- 2) Методика Берліц - 2 група;
- 3) Техніка Фелікса Франка - 3 група.

Заняття проходили упродовж п'яти уроків з кожною групою. Для ілюстрації нижче подано приклади завдань з одного типового заняття кожної методики, а також тематику всіх п'яти уроків.

- 1) 1 група: 1. Trends; 2. What a story!; 3. Life skills; 4. Space; 5. Entertainment;
- 2) 2 група: 1. Jobs; 2. Shops; 3. Eat; 4. Relax; 5. Family and friends;
- 3) 3 група: Reading: "In search of the perfect home"; 2. Reading: "A dream come true"; 3. Reading: "Getting away from it all"; 4. Reading: "The answer is blowing in the wind"; 5. Reading: "Can you feel the rhythm"

Для чистоти експерименту, заняття у групах проводилися за однаково-структурованими моделями, більшість з яких мали граматичний, лексичний, комунікативний елементи, в залежності від фокусу методики. Наведемо кілька прикладів.

Група 1 — Методика Шехтера

Тема уроку: Trends

Мета: сформувати вміння обговорювати та порівнювати сучасні тренди, використовуючи тематичну лексику; розвивати комунікативну компетентність через групову взаємодію та ситуативні діалоги.

Завдання:

1. Лексичне: Put the words and phrases from the list into the correct group
customer, consumer, deals, discounts, half-price, items, purchaser, purchases, special offers, two for the price of one

People who buy: shoppers, ...

Buy at a lower price: bargains, ...

Things we buy: shopping, ...

2. Граматичне: Choose the correct options to complete the questions. Discuss the questions with a partner

- 1) What is Rob trying / does Rob try to do?
- 2) How many friends does he meet / has he met so far?
- 3) Why does he take / is he taking a photo of everyone he meets?
- 4) Why does Rob believe that the internet has been / is a good way of making friends?
- 5) What is Rob learning / does Rob learn from the process?
- 6) Who usually decides / is deciding what to do when Rob meets a Facebook friend?
- 7) Which countries does he visit / has he visited?

3. Комуникативна гра: Work in small groups. Discuss the questions, then share your opinions with the others.

1) What have you bought recently that was a bargain?

2) Do you look for special offers such as two for the price of one in the supermarket? How important are they to you in choosing your purchases?

3) Have you ever bought something you didn't need because it was a good deal? If so, give an example.

4) Would you be willing to queue for hours to get a good discount? For what kind of item?

Особливість: спілкування відбувається у невимушеній атмосфері, викладач виступає радше як фасилітатор.

Група 2 — Методика Берліц

Тема уроку: Jobs

Мета: розвивати навички усного мовлення й аудіювання з теми “Jobs”; навчити учнів описувати професії, говорити про власні уподобання та обов’язки різних спеціалістів, використовуючи тематичну лексику в природних комуникативних ситуаціях.

Завдання:

1. Лексичне: Complete each group of collocations with one word from the box
contact, priority, interview, project, job, staff, meeting, training; apply for a ..., lose my ..., have a well-paid ... a part-time ...

1) employ part-time ..., need more ..., train the ..., friendly and efficient ...

2) have a job ..., the ... went badly, a phone ..., a hard ...

3) need more ... , give ..., attend staff ..., get basic ...

4) arrange a ..., go to a ..., have a staff ..., a positive ...

5) (not) be a ..., make it a ..., agree what the ... is, my main ...

6) have (got) a temporary ..., sign the ..., my ... ends, agree a new ...

7) 8 manage a ..., work on a new ..., a big ..., launch a new ...

2. Комуникативне: Work in groups. Discuss the questions.

- 1) What job would you never want to do? Why?
- 2) If you could change your job (or future job), what would you do instead?
- 3) What qualities do you think make someone successful at work?
- 4) What is more important for you — a high salary or job satisfaction? Why?
- 5) How has technology changed the way people work today?
- 6) What is your idea of a “dream job”?
- 7) Would you rather work from home or in an office? Explain your choice.
- 8) Have you ever had (or heard of) a bad boss? What made them difficult to work with?

3. Інтерактивне завдання: Listen to two conversations. The first is between Martin and Tula, the second is between Rachel and her mum. Take notes on the work these people need to do this week.

- 1) 1 Martin
- 2) 2 Tula
- 3) 3 Rachel

Особливість: жодного перекладу українською; усі інструкції англійською; увага — на спонтанність і правильну інтонацію.

Група 3 — Техніка Фелікса Франка

Тема уроку: In search of the perfect home

Мета: розвиток навичок читання та розширення словникового запасу через контекст.

Завдання:

1. Читання: Read and translate the text to the left consulting its translation to the right

Text	Переклад
------	----------

How would you like to live in a castle, a tree house or even underground? This might not be as unusual as you think. It seems that these days more and more people want to live somewhere special and out of the ordinary, and if they can't buy what they want they are quite prepared to build it from scratch. For John Mew and his wife Josephine their home really is their castle. They have built their own English castle in the Sussex countryside. The building is brand new with all the luxuries you would expect from a house that cost more than £350,000 to build. However, when you first see it from the outside it would be easy to think that you are looking at an ancient monument. The building has a lot of the features of a traditional castle, including a keep, a moat and a drawbridge. "My choice of house is somewhat eccentric and building it was very hard work, but we've got the perfect place to live," Mew says. Although some would say that the building is impractical and may be cold in harsh British winters, he

А як би ви хотіли жити у замку, будинку на дереві чи навіть під землею? Це може бути не так уже й дивно, як здається. Схоже, що сьогодні дедалі більше людей хочуть жити в чомусь особливому, незвичайному, і якщо вони не можуть купити те, що хочуть, то цілком готові збудувати це з нуля.

Для Джона М'ю та його дружини Джозефіни їхній дім справді є їхнім замком. Вони звели власний англійський замок у сільській місцевості Сассексу. Будівля абсолютно нова, з усіма зручностями, яких можна очікувати від дому, на будівництво якого пішло понад 350 000 фунтів стерлінгів. Однак, коли вперше бачиш його зовні, легко подумати, що перед тобою — стародавня пам'ятка.

Будівля має багато рис традиційного замку — башта, рів і підйомний міст. «Мій вибір житла дещо ексцентричний, а процес будівництва був дуже складним, але тепер ми маємо ідеальне місце для життя», — каже М'ю.

Хоча дехто вважає, що така споруда непрактична і може бути холодною під час суворих британських зим, без сумніву, у

certainly has got a unique and spacious home.	нього унікальний і просторий дім.
---	-----------------------------------

2. Лексичне: Explain the highlighted words in the text and give their ukrainian equivalents.

3. Cover the original text and try reproducing the original text based on its translation

Особливість: навчання відбувається в малих групах; учні поступово відмовляються від перекладу, запам'ятовуючи лексику через повтори. Після завершення апробації розроблених методичних матеріалів, було проведено тест на рівень їх засвоєння.

1 група:

1. Grammar: open the brackets using present simple, present continuous or present perfect (6 points)

- 1) If your life (change) recently, your friends might need to change too.
- 2) If you (just/move) to a new area, it's a good idea to join some clubs.
- 3) People usually (make) friends at work, so try inviting some work colleagues out socially.
- 4) Don't automatically say no to an invitation, even if you (get) ready for bed when the phone rings. If you keep saying no, people will stop inviting you.
- 5) Try to meet your friend's friends. They (like) them, so you probably will, too.
- 6) When someone (refuse) your invitation, try again another time.

2. Vocabulary: Complete the sentences with words' derivatives from the box (6 points)

develop happy inform member relation secure

1. ... is more important than having lots of money.

2. My ... with my boss has never been very good.
3. How can you afford the ... at the tennis club?
4. He gave me some very useful ... about the new apps that are available for my phone.
5. Have you seen the new ... of houses by the river?
6. I don't really like my job, but I need the ... regular salary.

3. Speaking: Answer one of the following within 2 minutes using new vocabulary and grammar constructions

1. Trends: What is one popular trend you like (or dislike) today? Why?
2. What a Story: Tell about a funny or surprising event that happened to you.
3. Life Skills: Which life skill do you think is the most important for adults?
4. Space: Would you like to travel to space if you had the chance? Why or why not?
5. Entertainment: What kind of movies or TV shows do you enjoy watching the most?

2 група:

1. Grammar: Complete the second sentence so that it has a similar meaning to the first sentence, using the word given. Do not change the word given. You must use between two and four words, including the word given (6 points)

1. The instructions were really difficult to follow so I asked for help.
I asked for help because ... the instructions very well. **UNDERSTAND**
2. The internet connection at work is faster than mine here.
The internet connection I have here is ...it is at work. **FAST**
3. Were those boots expensive?
... a lot for those boots? **PAY**
4. I've got an appointment at the dentist's tomorrow.
I ... the dentist's tomorrow. **GOING**
5. I always buy well-known brands because the clothes last longer.

I always buy well-known brands because the clothes.... **QUALITY**

6. Do you have anything that isn't as complicated as this?

Do you have anything that is ... than this? **USE**

2. Vocabulary: Match verbs (column 1) with the nouns they collocate with (column 2) (6 points)

arrange\ go to	my own company
train\ need	a project
apply for\ lose	a new part
order\ install	a contract
negotiate\ sign	a job
work on\ manage	a sofa
run\ start	an appointment
buy\ lie on	staff

3. Speaking: Answer one of the following within 2 minutes using new vocabulary and grammar constructions

1. Jobs: What kind of job would you like to have in the future, and why?
2. Shops: Do you prefer shopping online or in a store? What are the advantages of your choice?
3. Eat: What's your favourite meal of the day, and what do you usually eat?
4. Relax: How do you usually relax after a busy day?
5. Family: How often do you spend time with your family, and what do you like doing together?
6. Friends: What makes a good friend, in your opinion?

3 група:

1. Grammar and vocabulary: Fill in the missing word (12 points)

1. A fire broke ... in the school cafeteria last night.
2. They're tired. They ... been painting all morning.
3. Are you ... a good time, Jim?
4. Bill is nineteen, so he's still in his ...
5. When he reached 65 he ... from work.
6. Oh no! I haven't finished my homework ... !
7. He usually ... the lawn on Sundays.
8. Peter was washing the dishes ... the phone rang.
9. ... Janet thinking of moving to Italy?
10. We ... to play football every day when I was a teenager.
11. Jason was accused ... cheating on the test.
12. Did you know that John was dismissed ... his job?

3. Speaking: Answer one of the following within 2 minutes using new vocabulary and grammar constructions

1. In Search of the Perfect Home: What kind of home would be perfect for you and why?
2. A Dream Come True: Can you tell about a dream or goal that you have achieved or would like to achieve one day?
3. Getting Away from It All: Where do you usually go when you want to relax or escape from everyday life?
4. The Answer Is Blowing in the Wind: Do you think renewable energy (like wind or solar power) can really change the world? Why or why not?
5. Can You Feel the Rhythm?: What kind of music gives you energy or helps you express yourself?

У процесі експериментального навчання було виявлено певні відмінності у динаміці розвитку мовних навичок у трьох групах, що працювали за різними методиками.

У першій експериментальній групі, яка працювала за методикою Шехтера, брали участь троє студентів. Кожен із них виконав тестові завдання, що охоплювали лексичний, граматичний та комунікативний аспекти мовлення.

Результати письмового тестування виявилися такими:

- Студент А – 7 балів;
- Студент В – 6 балів;
- Студент С – 10 балів.

Середній показник групи становив 7,7 з 12 можливих бала, що свідчить про достатній рівень засвоєння матеріалу.

Варто відзначити, що усне мовлення (Speaking) продемонструвало високі результати у всіх трьох учасників: студенти вільно висловлювалися англійською, демонструючи хорошу комунікативну компетенцію, активне використання нової лексики та граматичних структур, опрацьованих під час занять.

Група 1 також продемонструвала помітне підвищення рівня комунікативної активності вже після другого заняття. Студенти стали впевненіше брати участь у діалогах, охочіше використовували англійську навіть тоді, коли не були впевнені у правильності побудови фраз. Ця зміна свідчить про зниження психологічного бар'єра, що є одним із основних завдань методики Шехтера.

Комунікативні вправи, побудовані на основі життєвих ситуацій, активізували природне мовлення та сприяли закріпленню лексики у контексті.

Водночас у письмових завданнях спостерігалася недостатня точність граматичних структур, що пояснюється орієнтацією методики на розвиток мовлення, а не на систематичне вивчення граматики.

Таким чином, результати цієї групи підтвердили, що методика Шехтера є ефективною у розвитку комунікативної компетенції, формуванні мовленнєвої впевненості та зниженні мовного бар'єра, але менш результативною для системного засвоєння граматичних правил і письмової точності.

Група 2 (методика Берліц) продемонструвала ще вищий рівень спонтанності мовлення. Учні швидко адаптувалися до умов навчання без перекладу рідною мовою, що створювало ефект повного занурення. Вони почали мислити англійською, утворювали фрази автоматично, без попереднього перекладу. Це свідчить про активацію механізмів мовної інтуїції.

У тестуванні брали участь чотири студенти, які виконували завдання на лексику, граматику та усне мовлення. Результати письмового тесту були такими:

- Студент А – 9 балів;
- Студент В – 8 балів;
- Студент С – 7 балів;
- Студент D – 10 балів.

Середній показник групи становив 8,5 з 12 можливих бала, що свідчить про стабільно високий рівень володіння матеріалом.

Разом із тим, у студентів середнього рівня виникали труднощі з розумінням абстрактних понять і складних граматичних структур без пояснень українською. Частина учасників відзначає втому від постійної напруги, адже уроки вимагали максимальної концентрації уваги.

Отже, методика Берліц показала високу ефективність у розвитку усного мовлення, слухового сприйняття та інтонаційної виразності, але потребує часткової адаптації для дорослих учнів із різним рівнем підготовки — зокрема, шляхом введення коротких пояснювальних елементів для полегшення сприйняття складного матеріалу.

Група 3 (техніка Фелікса Франка) показала найкращі результати у розширенні словникового запасу та розумінні текстів. Завдяки багаторазовому повторенню лексики у природному контексті студенти засвоювали слова швидше й міцніше, ніж під час традиційного перекладу чи механічного запам'ятовування. Вони також демонстрували вищий рівень пасивного розуміння мови — могли сприймати нові тексти без постійного звертання до перекладу.

У групі брали участь п'ять осіб. Результати письмового тесту були такими:

- Студент А – 11 балів;
- Студент В – 10 балів;
- Студент С – 9 балів;
- Студент D – 12 балів;
- Студент Е – 10 балів.

За результатами підсумкового тестування, середній бал склав 10,4 з 12 можливих, що свідчить про високий рівень засвоєння лексико-граматичного матеріалу та розуміння прочитаного. Найвищі показники отримали студенти, які активно користувалися технікою самостійного відтворення тексту за допомогою українського перекладу.

Разом із тим, ця група показала нижчі результати у розвитку активного мовлення: учасникам було складно самостійно будувати фрази без текстової опори. Це пояснюється тим, що техніка Фелікса Франка передбачає насамперед пасивне засвоєння лексики та граматики через читання, а не безпосереднє тренування говоріння.

Тож, техніка Фелікса Франка є надзвичайно ефективною для формування лексичної бази, розширення словникового запасу та розвитку навичок читання, однак потребує доповнення комунікативними завданнями, щоб активізувати набуті знання у мовленні.

Порівняльний аналіз результатів засвідчив, що кожна методика має свої переваги та обмеження. Методика Шехтера є найбільш корисною для зниження емоційної напруги та формування впевненості у спілкуванні. Методика Берліц сприяє швидкому розвитку комунікативної спроможності й адаптації до іншомовного середовища. Техніка Фелікса Франка стимулює глибоке засвоєння лексики та формує навички читання з розумінням.

Проте слід наголосити, що жодна з методик окремо не забезпечує повного балансу між усіма видами мовленнєвої діяльності — говорінням, слуханням,

читанням і письмом. Саме це стало підставою для формулювання узагальненого висновку про необхідність комплексного підходу.

Висновки за розділом 2

Проведений аналіз свідчить, що авторські методики вивчення іноземних мов дорослими становлять важливий і перспективний напрям розвитку сучасної освіти. Їхня унікальність полягає у здатності враховувати індивідуальні потреби слухачів та поєднувати інноваційні технології з традиційними підходами.

Значним досягненням можна вважати їхнє поєднання із сучасними педагогічними підходами – комунікативним, інтеркультурним, психолінгвістичним та технологічним. Кожен із них забезпечує окремий аспект ефективності: розвиток комунікативної компетентності, формування міжкультурної свідомості, врахування когнітивних особливостей дорослих та інтеграцію цифрових ресурсів у процес навчання.

Крім того, було виявлено низку недоліків. Авторські методики можуть бути недостатньо універсальними для охоплення всіх стилів навчання, а також ускладнювати навчальний процес через відсутність узгоджених правил. Це створює певні виклики щодо їх широкого застосування.

У перспективі подальший розвиток авторських методик має спиратися на сучасні тенденції, серед яких – використання штучного інтелекту, інструментів віртуальної та доповненої реальності, гейміфікації та персоналізації навчання.

У ході роботи підтверджено, що, використання авторських та дослідження методик вивчення іноземних мов на ринку освітніх послуг України є актуальним та перспективним напрямком. Зростання попиту студентів на ці методики свідчить про їхню прийнятність та вплив на якість навчання. Тенденції використання таких підходів свідчать про поступове вдосконалення освітнього процесу та готовність освітніх установ до інновацій та адаптації до сучасних вимог.

Проведений експеримент підтвердив, що ефективність навчання іноземної мови дорослих залежить не лише від конкретної методики, а передусім від поєднання різних дидактичних принципів, які враховують психологічні, когнітивні та комунікативні особливості дорослого учня.

Методика Шехтера виявилася корисною для подолання страху говоріння, розвитку впевненості та створення емоційно безпечного середовища. Методика Берліц дозволила реалізувати принцип занурення в іншомовну реальність, що активізує мовне мислення. Техніка Фелікса Франка показала, наскільки важливими є інтелектуальні механізми засвоєння мови через текст, контекст і повтор.

У ході роботи можна зробити висновок, що найкращих результатів досягають ті учасники, які поєднують елементи всіх підходів: комунікативну практику, занурення в реальні мовні ситуації та когнітивне засвоєння лексики через текст. Іншими словами, комплексний підхід — це не механічне об'єднання трьох методик, а система, що інтегрує сильні сторони різних підходів.

Комплексний підхід у навчанні іноземних мов дорослих дозволяє:

- враховувати індивідуальні особливості кожного учня (темپ навчання, рівень тривожності, стиль сприйняття інформації);
- поєднувати розвиток усіх видів мовленнєвої діяльності — говоріння, слухання, читання та письма;
- забезпечувати поступовий перехід від рецептивних до продуктивних навичок;
- підтримувати мотивацію завдяки чергуванню різних форм активності (рольові ігри, текстова робота, інтерактивне спілкування).

Отже, експеримент довів, що найвищу ефективність демонструє саме комплексний підхід до навчання іноземної мови дорослих, який поєднує психологічну підтримку, природне спілкування та когнітивну роботу з текстом. Такий підхід відповідає сучасним тенденціям інтеграції методів у викладанні мов і

сприяє гармонійному розвитку мовної, соціокультурної та когнітивної компетенцій дорослого студента.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Сучасні процеси глобалізації та активна міжнародна взаємодія створюють значну потребу у володінні іноземними мовами, оскільки це стає необхідною умовою для успішної комунікації, професійного та кар'єрного зростання дорослих, а також розширює можливості для особистісного розвитку та ефективної міжкультурної взаємодії.

У відповіді на перше завдання дослідження було встановлено, що фізіологічні та психологічні особливості дорослих значною мірою визначають їх як самостійних, відповідальних та цілеспрямованих учасників навчального процесу. Завдяки високому рівню самосвідомості, фізіологічній зрілості та чітко сформульованим навчальним цілям дорослі мають унікальний підхід до оволодіння іноземними мовами, що відрізняється організованістю та послідовністю.

У ході роботи над другим завданням дослідження було встановлено, що рівень мотивації дорослих у процесі вивчення іноземних мов є складним у підтриманні та індивідуальним. Особисті цілі, прагнення до самореалізації та бажання самовдосконалюватися стимулюють внутрішнє зацікавлення навчанням, тоді як професійна мотивація спрямована на розширення кар'єрних можливостей, підвищення кваліфікації та конкурентоспроможності на ринку праці. Соціокультурні чинники, включаючи прагнення до міжкультурного спілкування та активної участі у глобальних соціальних та економічних процесах, визначають додаткові стимули для навчання. Сучасні тенденції, такі як використання віртуальної та доповненої реальності, а також елементи гейміфікації, створюють додаткові стимули для активної участі дорослих у навчальному процесі.

Відповідаючи на третє завдання дослідження було встановлено, що авторські методики вивчення іноземних мов є важливим та ефективним інструментом сучасної педагогіки, орієнтованим на потреби дорослих учнів. Вони вирізняються унікальністю підходу кожного автора, високою гнучкістю, індивідуалізацією

навчального процесу та відкритістю до інноваційних технологій. Зокрема, Методика Георгія Шехтера робить акцент на комунікативній взаємодії та розвитку навичок природного мовлення, Методика Берліца базується на повному зануренні у мовне середовище та відмові від перекладу рідною мовою, а Техніка Фелікса Франка побудована на поступовому читанні та розширенні словникового запасу через контекст і асоціативне мислення. Авторські методики охоплюють різноманітні аспекти навчання: розвиток комунікативних компетенцій, врахування соціокультурного та міжкультурного контексту, застосування цифрових ресурсів та інтерактивних платформ.

У відповіді на четверте завдання дослідження встановлено, що ефективність авторських методик вивчення іноземних мов значною мірою залежить від врахування індивідуальних особливостей дорослих учнів. Методики демонструють високі результати при інтеграції традиційних підходів із цифровими інструментами, активному залученні студентів у навчальний процес та врахуванні їхніх психологічних і мотиваційних характеристик. Раціональне поєднання цих елементів забезпечує комплексний розвиток мовних компетенцій, формує адаптоване, цікаве та продуктивне середовище для навчання та сприяє максимальному засвоєнню знань і навичок дорослими студентами. Крім того, використання авторських методик вивчення іноземних мов на ринку освітніх послуг України є не лише актуальним, але й перспективним напрямом розвитку освітньої сфери. Зростаючий попит на такі методики свідчить про їхню ефективність, прийнятність та здатність задовольняти потреби сучасних студентів. Аналіз тенденцій їх застосування демонструє поступове вдосконалення освітнього процесу, активну готовність навчальних закладів до впровадження інновацій та адаптації до сучасних вимог ринку.

У відповіді на п'яте завдання дослідження було встановлено, що найвищу ефективність демонструє саме комплексний підхід до навчання іноземної мови дорослих, який поєднує психологічну підтримку, природне спілкування та

когнітивну роботу з текстом. У ході експериментального навчання, що охоплювало п'ять уроків для трьох груп слухачів, було зафіксовано різні результати: середній показник першої групи (методика Шехтера) становив 7,7 бала з 12, другої (методика Берліц) — 8,5 бала, а третьої (техніка Фелікса Франка) — 10,4 бала з 12 можливих. Такі результати підтвердили, що поєднання сильних сторін цих методик забезпечує більш збалансований розвиток усіх видів мовленнєвої діяльності. Комплексний підхід дозволяє одночасно підвищувати комунікативну впевненість, розширювати словниковий запас і покращувати граматичну точність, забезпечуючи гармонійний розвиток мовної, соціокультурної та когнітивної компетенцій дорослого студента. Такий підхід повністю відповідає сучасним тенденціям інтеграції методів у викладанні іноземних мов і може розглядатися як найбільш ефективний напрям у навчанні дорослих.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрусяк І. В. Міжкультурний підхід до викладання англійської мови. Каразінські читання: Людина. Мова. Комунікація. 2016-й – рік англійської мови : Тези доповідей XV наукової конференції з міжнародною участю. – Х. : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2016. – 252с.
2. Байдак Л.І. Суть комунікативного методу викладання іноземних мов. Філологічні науки: Методика викладання мови та літератури. Суми. 6 с. URL: <https://repo.snau.edu.ua/xmlui/handle/123456789/4956> (Дата звернення 09.10.2025).
3. Бібліотека методичних матеріалів. сучасні методики у викладанні англійської мови. *vseosvita.ua*. URL: <https://vseosvita.ua/library/sucasni-metodi-u-vikladanni-anglijskoi-movi-415496.html> (дата звернення: 09.10.2025).
4. Булах І. С. Психологічні основи особистісного зростання підлітків: автореф. дис. д-ра психол. наук. Київ, 2004. 40 с.
5. Вишневський О. І. Методика навчання іноземних мов: навч. посіб. / О. І. Вишневський. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ: Знання, 2011. 206 с.
6. Волдинер О. Ю. Психолінгвістика як міждисциплінарна лінгвістична наука. Людина віртуальна: нові горизонти: зб. наук. пр., Ч. 1. 2017. С. 132—135.
7. Ефективне вивчення англійської мови на курсах P12. Курси англійської мови онлайн - розмовна англійська, адаптивний графік в P12. URL: <https://p12.com.ua/journal/view/effektivnoe-izuchenie-anglijskogo-metody-i-podhody> (дата звернення: 09.10.2025).
8. Кузьменко Н. В. Роль психолінгвістики у міжмовній та міжкультурній комунікації. Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія. Одеса, 2019. Вип. 38, С. 197—200.
9. Григор'єва Т. Педагогічні умови ефективного навчання дорослих. Вісник Житомирського університету імені Івана Франка. Житомир : Вид-во ЖДУ, 2008. Вип. 37. С. 148–153.

10. Манакін В. М. Мова і міжкультурна комунікація : Навч. посіб. 2-ге вид. Київ : Академія, 2012. 284 с.
11. Методи викладання англійської мови: що це та як їх застосовуємо ми? URL: <https://cambridge.ua/uk/blog/yak-i-chomu-pratsyuyut-nashi-metodi-vikladannya-anglijskoyi-movi/> (Дата звернення 09.10.2025).
12. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів : навч. посіб. 743-тє вид. Київ : «Ленвіт», 2013. 592 с.
13. Морська Л. І. Сучасні тенденції у викладанні іноземних мов для спеціальних цілей / Л. І. Морська // Іноземні мови. 2023. № 2. С. 23—24.
14. Найкращі методики вивчення англійської мови. *Buki - ваш репетитор з будь-якого предмету. Репетитори України.* URL: <https://buki.com.ua/news/naykrashchi-metodyky-vyvchennya-anhliyskoyi-movy/> (дата звернення: 09.10.2025).
15. Ніколаєва С. Ю., Бориско Н. Ф., Майєр Н. В. Методика навчання іноземних мов і культур в європейському контексті у закладах вищої освіти: Навч.-метод. посібник для студентів магістратури. Київ: Видавничий центр КЛУ, 2019. 100 с.
16. Нісімчук А. С., Падалко О. С., Шпак О. Т. Сучасні педагогічні технології: навч. посіб. К.: Видавничий центр «Просвіта», 2000. 368 с.
17. Підгорна В. В. Методика та педагогічні умови впровадження мультимедійних технологій. URL: <http://intkonf.org/pidgorna-vv-metodika-ta-pedagogichni-umovi-vprovadzhennya-multimediynih-tehnologiy-pri-vivchenni-spetsialnih-distsiplin-studentami-pedagogichnih-vuziv> (дата звернення: 09.10.2025).
18. Сігаєва Л. Розвиток освіти дорослих в Україні (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.): монографія / Л. Сігаєва. К. : ЕКМО, 2010. 419 с.

19. Сучасні технології в освіті: потенціал та тенденції розвитку / О. М. Задоріна та ін. *Академічні візії*. 2023. № 19. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.7936943>.
20. Методика викладання іноземних мов та їх аспектів у вищій школі: підручник / О.Б. Тарнопольський, М.Р. Кабанова. – Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2019. – 256 с.
21. Методика навчання англійської мови дорослих поза межами вишівських мовних програм: монографія / О.Б. Тарнопольський. – Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2016. – 228 с.
22. Уруський В. І. Формування готовності вчителів до інноваційної діяльності: методичний посібник. Тернопіль: ТОКІППО, 2005. 96 с.
23. Штангрет Г. З., Мосій І. М., Чаплик О. А. Сучасні можливості змішаного навчання (blended learning) у викладанні іноземних мов: роль цифрових ресурсів у поєднанні з традиційними методами. 2025. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14740282>.
24. Як вивчити англійську мову з нуля: поради від експертів cambridge.ua. URL: <https://cambridge.ua/uk/blog/porady-po-efektyvnomu-vyvchenniu-anhlijskoi/> (дата звернення: 09.10.2025).
25. 6 методів самостійного вивчення англійської мови. Факультет іноземних мов Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. 2016. URL: <https://fld.udpu.edu.ua/6-metodiv-samostijnoho-vyvchennya-anhlijskoji-movu/> (дата звернення: 09.10.2025).
26. AnyLang. URL: <https://anylang.net/en> (дата звернення: 09.10.2025).
27. Austin G., Yanovych A. Affect and Conation in Second Language Learning: Survey Data from Ukrainian Learners of English. *Data in brief*. 2024. С. 110090. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.dib.2024.110090>.
28. Bennett M. J. Basic Concepts of Intercultural Communication: Paradigms, Principles, & Practice. Yarmouth, 2013. 320 p.

29. Dijkstra T., Peeters, D. *The New Psychology of Language*. Routledge, 2023. 328 p.
30. Duolingo. Duolingo: language lessons - apps on google play. *Android Apps on Google Play*. URL: <https://play.google.com/store/apps/details?id=com.duolingo&pli=1>(дата звернення: 09.10.2025).
31. Galstyan A. G., Konieva M. Z., Yazlovytska O. V. Teaching Language Systems The Journal of V. N. Karazin Kharkiv National. Foreign Philology. Methods of Foreign Language Teaching. 2023. Iss. 97. P. 58—67.
32. Harmer J. *How to Teach English: An Introduction to the Practice of English Language Teaching*. Harlow : Longman, 1998. 198 с.
33. Koutska I. Teaching English as a Foreign Language to Older Adult Learners: a Qualitative Exploration of Four Perspectives. *Educational Gerontology*. 2024. С. 1—17. DOI: <https://doi.org/10.1080/03601277.2024.2312043>.
34. Learn a Language. Memrise is Authentic, Useful & Personalised. *Learn a Language. Memrise is Authentic, Useful & Personalised*. URL: <https://www.memrise.com> (дата звернення: 09.10.2025).
35. Learn a Language Online - Fast & Effective Babbel. *Babbel*. URL: <https://www.babbel.com> (дата звернення: 09.10.2025).
36. Mango Languages - Break the Fluency Barrier. *Mango Languages*. URL: <https://mangolanguages.com> (дата звернення: 09.10.2025).
37. Survey: Almost a third of Ukrainians do not know any foreign language - Oj. *Odessa Journal* URL: <https://odessa-journal.com/survey-almost-a-third-of-ukrainians-do-not-know-any-foreign-language> (дата звернення: 09.10.2025).
38. Phipho H. E., Palmer G. *Oral Method in English Language Teaching*. New York: Oxford University Press, 1995. 198 p.
39. Richards J. C., Rodgers T. S. *Approaches and Methods in Language teaching*. Cambridge, 2014. 300 p.

40. Tkachov A., Plis, V., Havrysh, I. Training Future Teachers to Develop Pupils' Intellectual Skills within the Educational Process of the New Ukrainian School. Theory and Practice of Future Teacher's Training for Work in New Ukrainian School: monograph /edit. I. F. Prokopenko, I. M. Trubavina. Prague: OKTAN PRINT s.r.o., 2020. P. 193—201.
41. Vasylieva M. P. General Characteristics of a Multi-aged English classroom and the Ways of Teaching it. *Science and education a new dimension*. 2019. Т. VII (203), № 83. С. 44—46. DOI: <https://doi.org/10.31174/send-pp2019-203vii83-10>.
42. Vasylieva M. P. Teaching English: Phonetical Difficulties the Psychological and Pedagogical Principles of Teaching a Foreign Language in a Multi-aged Group of Learners. *Innovate Pedagogy*. 2019. Т. 16, № 2. С. 52—55. URL: <https://doi.org/10.32843/2663-6085-2019-16-2-10> (дата звернення: 09.10.2025).
43. Widousan G. Modern Trends in Language Teaching. London: Routledge, 1998. 240 p.

SUMMARY

The relevance of this research is determined by the changing educational environment and the increasing needs of adults learning foreign languages. In today's globalized world, with growing international cooperation and mobility, knowing a foreign language is essential for professional development, intercultural communication, and competitiveness. Author's teaching methods are particularly valuable because they offer innovative approaches that can be adapted to adult learners' goals, needs, and prior experience. Digital technologies enhance this process by enabling interactive and personalized lessons that increase motivation and engagement. Combining digital tools with authorial methods allows the creation of flexible programs that consider learning pace, style, and cognitive and psychological characteristics such as memory, attention, and motivation.

The object of the research is author's methods for teaching foreign languages to adults, and the subject is their effectiveness in improving learning outcomes. The main goal is to analyze three methods - Georgy Shekhter's communicative approach, Maximilian Berlitz's immersion method, and Ilya Frank's reading technique - and to evaluate their usefulness for adult learners. Shekhter focuses on communication and natural speech, Berlitz on full language immersion without translation, and Frank on gradual reading and vocabulary expansion through context and associations.

The research tasks include studying adult learners' psychological and physiological traits, identifying motivational factors, defining the concept of "author's methodology," analyzing and comparing methods, and assessing their effectiveness. Materials include teaching manuals, lesson programs, and results from practical lessons. The methods used are literature review, classroom experimentation, comparative analysis, and diagnostic testing before and after lessons.

The research is scientifically novel because it provides a detailed analysis and testing of author's methods adapted to adult learners. It evaluates their effectiveness in an

adaptive learning framework that considers psychological, motivational, and social factors. The results can serve as a model for future studies and the development of new programs for adult education. Practically, the findings can help improve foreign language teaching for adults by providing recommendations on motivation, method selection, and the use of digital tools. The results were published in the student research collection “Young Professionals – The Future of Science,” Issue 17, 2025. The thesis includes an introduction, two main chapters, chapter conclusions, general conclusions, and a bibliography of 43 sources.

The study shows that globalization and international interaction make foreign language skills extremely important. Adults benefit professionally, academically, and personally by learning a new language. Adults are typically responsible, independent, and goal-oriented learners. Their maturity and self-awareness allow them to organize and plan their learning effectively. Motivation is complex and individual: some are driven by personal goals like self-development, others by career growth, and many are influenced by social and cultural factors such as the desire for international communication. Modern trends like gamification, virtual and augmented reality, and interactive digital platforms further enhance motivation and engagement.

The analysis confirms that author’s methods are flexible and effective. Shekhter’s method develops communication skills through dialogue, Berlitz’s method promotes thinking directly in the foreign language, and Frank’s method expands vocabulary and understanding through reading and context. These methods support communication, cultural awareness, and active practice. Their effectiveness depends on adapting them to learners’ individual characteristics. Combining traditional teaching with digital tools and interactive learning maximizes results. Active participation, motivation, and emotional support improve retention, confidence, and creativity.

The research shows that author’s methods are relevant and promising in Ukraine. Their growing use demonstrates flexibility, effectiveness, and the ability to meet learners’ needs. Educational institutions are ready to adopt innovative approaches that align with

global standards. The experiment confirmed that the best results occur when communication, psychological support, and cognitive learning through reading are combined. This approach develops language, cultural, and cognitive skills together. Overall, author's methods supported by adaptive strategies and digital tools offer an effective, modern way to teach adults. They create active, personalized, and engaging learning environments, helping learners succeed professionally and personally.